

Љубиша Симовић

ДЕСЕТ (НЕ)СНИМЉЕНИХ ФОТОГРАФИЈА

АУТОПОРТРЕТ БЕЗ ЖЕЉЕ ЗА КОМУНИЦИРАЊЕМ —————

Понекад, истина ретко, имам утисак да препознајем себе у свету. Тада ми се лице преобрази, као да је свучено са римског портрета, али не оног нежног фајумског, интимистичког и карактерног, већ са класичне скулптуре пред храмом.

Поглед је чврст и суверен, али је фокусиран неколико степени поред објекта. Тако поседује снагу и величанствену равнодушност. Сведен и чврст аутопортрет, чији се поглед, са које год стране да се осмотри, не сусреће. Поглед што говори о брлогу сурове стварности у којој се опстаје само уз равнодушност.

ГРУПНИ (АУТО)ПОРТРЕТ У КРАЈОЛИКУ —————

(Ненасликан са велике удаљености и минималним отвором бленде)

Сам по себи не значим ништа. Или бар немам довољно снаге и унутрашњег садржаја којим бих обојио предео у којем јесам. Зато је потребна велика дубинска оштрина и широки угао објектива, кроз које би се сагледало окружење. Амбијент.

Три људске фигуре, прекрштених ногу, седе на истакнутој, не тако високој каменитој главици (овде је небитна карактерологија, препознају се само генерацијске разлике). Сунце је у зениту. Ваздух је врео, али редак и прозиран, што слици даје оштрину. Једина и довољна заштита од разбукталог сунца су широке вунене капе, зарубљених врхова, у смеђим тоновима што их стапају са подлогом. Иза њих су коњи. Мирни су, нису везани. Куда би и зашто би.

На руци најмлађег од тројице је дебела и груба кожна рукавица на којој стоји сури орао са управо скинутом капуљачом. Погледом, што само звери одликује, савладава пространу прашњаву равницу, што је воду упамтила у траговима настајања. Златно перје на глави, у напону прикупљене снаге, усправља се и подрхтава на благом и врелом ветру. У подневном оштром светлу претвара се у треперави ореол. Старац, човек и младић, готово незаинтересовано зуре у даљину непрегледа, знајући да већ је одавно записано оно што ће се догодити.

У далеком средишту долине светлуца облачић прашине под хитрим, али већ неспретним и несигурним ногама уплашеног остарелог вука без чопора. Све је узаврело и трепери, само је око сурог орла хладно и мирно, као оштрица ножа тек извађеног из каније.

ДУД У ДВОРИШТУ ПРЕД СТАРОМ КУЋОМ

Златножути ваздух подрхтава на августовској грозници. У светлуцавом треперењу раствара се квартал прашњавог рударског насеља са неколико истоветних спратних кућа, испред којих су мала отворена дворишта.

Најближа кућа у низу, у широком кадру отвара авлију, наткриљену великим старим дудом на средини. Крошња је широка као пола куће и шарена од црвених и зрелих црних дудиња, а испод ње је каша од прашине и умешаних преврелих плодова. Усред сенке штрчи грана, сува, тек поломљена, указујући на претходно одиграч чин.

У левој половини кадра је велики и светао бочни зид куће са отвореним вратима од дворишног клозета. Кроз њих се види умиваоник и напукло огледало са бројним умбра флекама по крајевима. Пред вратима десно стоји црнокоса девојчица, крупних тамних очију, погледа влажног и уплашеног.

На хват удаљености, испред умиваоника, стоји леђима окренут дечак, светло сиве косе, ситније, а снажне грађе, погнуте главе, руку опустених и мокрих од воде што цури из славине. Розикаста нит прелива умиваоник у танком млазу, сливајући се на прљаво беле керамичке плочице. Меандрира из клозета, остављајући узани црвенкасти траг у прашини.

Тишина је. Врео и благ ветар у крошњи разиграва свилене листове мурве.

ШУМСКИ ПУТ И ЗАПРЕГА

Церова шума, тамна, испресецана танким и бљештавим, благо искошеним светлосним копљима, невољно пропушта закривљен прашњав

путељак. Кидајући оштре млазеве светла, по њему споро клизи воловска запрега.

Старији човек, необријан, испијеног и кошчатог лица, са канцијом у руци, диригује искиданим ритмом шкрипе дотрајалих точкава. На глави му је бела капа, која се као оловна калота пресијава у сеновитој густој шуми.

На руди, леђима окренут старцу и кретању, придржавајући се руком за ивицу кола, седи дечак спуштеног погледа. Погледа што пребројава светлосне капије и одмерава удаљеност одласка од близине жеље. У погледу се препознаје да зна где жели и зна одакле одлази.

У погледу је и стрепња.

БАЗЕН

Сув. Сив. Испуцалих бетонских страница. Кроз пукотине се пробијају жилаве травке са метлицама које се нипошто не смеју стављати у уста због стреличастог усмерења (тако су нас старији упозоравали). Жути и сивозелени бусенови нагризају остатке бетонског оквира корита базена гутајући га део по део. Трагови старог избледелог ултрамарина сведоче о животу који је згаснуо.

Корито је подељено на два једнака дела, од једног и два метра дубине. У првом, плићем делу, младо дрвце је пробило дно и буја укусо ка ближем зиду базена, додирујући крајевима најудужих гранчица нагрижен обод.

У дубљем делу, у најудаљенијем ћошку седи дечак, сасвим згрчен, рукама обухватајући савијена колена, браде усађене између њих. Излизане сомотске панталоне и дотрајале браон мокасине, на путу да зевну по ободима, сведоче о дечаковом темпераменту.

Све је мирно и утишано. Поглед дечака је одсутан, ван времена. У светлим беоњачама огледају се разигране ноге купача, светлуцају костими јарких боја у бистрој води што дрхти и блеска под налетима сунца и лета.

СОБА БЕЗ ПОГЛЕДА

Оштро светло са уских дугих прозора прилепљених за таваницу, окованих прво вертикалним дебљим шипкама, а потом и челичном мрежом, дијагонално обасјава невелики простор собе ослобођене од сувишних детаља. Седморица људи на клупи у соби седи. Толико се разликују међусобно да ни контра-светло не може да прикрије да им је једино заједничко густа тишина. Једина раскош извире из драмати-

ке светла што дифузијом по контурама седморице изображава имагинарне ареале. Сваки од седморице држи шаке на равној дасци необично широког стола, који заузима половину укупног простора собе. Барокну атмосферу помаже дим који се споро и вијугаво подиже од стола према ниској таваници развлачећи се по њој као тесто под налепима вештих пекарских руку. Седморица људи сасвим мирних неизражејних профила зури у правцу дима. Поглед прозире плавичасте и вијугаве облачиће. Соба без погледа се преобразила у сам поглед и само у поглед, а у њему је све што у стварности није.

Ваљда је увек тако када се сунце у кадру постави иза челичне мреже.

ДВОРИШТЕ СА ВЕРТИКАЛНИМ ПОГЛЕДОМ ————— (или сећање на Хармса и Де Кирика)

Седморица људи на клупи у дворишту седи. Данил Хармс би био усхићен истинитошћу ове сцене.

Зид иза клупе је чист, широк и висок, без сенке, јер сунце је у зениту и сенке се играју по асфалту одајући различите углове седења седморице на клупи. Углови савијених леђа сведоче о тежини невидљивих терета на раменима, под којима се њихове кичме савијају.

Зид наспрам објектива је чист, широк и висок, без сенке.

Зид наспрам клупе, је чист, висок и широк, без сенке (ако се изузме игра невидљивих сенки по површини, настала од погледа седморице што зуре у њега).

Зид иза објектива је чист, висок и широк. Само уска врата разбијају монотонију. Ликовни елемент у служби разбијања широке зидне масе. Она су увек затворена, осим у тренуцима ритмичног уласка и изласка седморице у зид и из зида.

Асфалт је сив, а какав би био. Бела линија са стрелицом означава смер у којем се креће сенка мале девојчице што у нечујном трку тера обруч испред себе. Сенку девојчице не препознаје само један, чудно одевен човек што стоји на врху највишег зида. И он је без сенка. У руци му је нејасан дугуљаст предмет. Стоји готово као воштана фигура, не скидајући поглед са седморице.

СЕЛО ГОРИЧАНИ, ЗАСЕЛАК НИКОЛИЋИ —————

Све је сиво и влажно, само је земља жута. Глина са доста каолина у саставу, сасвим је мокра и лепљива. Хладан кишни дан. Кроз распарану површину из дубоке рупе, пуши се незасито, а топло бласто. Са десне стране је гомила нутрине, једнолична и безоблична маса. Са леве стра-

не је положен издужени дрвени кубус у боји глине, по чијој површини се ломе и прште кишне капи што непрестано ударају претварајући се у магличасте праменове. У средишту кадра, уз ивицу одеротине што се пуши, стоји повијена старица са тамносивом, можда и црном марамом, главе искошене и погледа што клизи по дрвеном кубусу. Са њене леве стране је необријан, сувоњав старац, у два броја већем оделу, белој кошуљи и тамној кравати, затегнутој тако да пресеца жиле на врату, безизражајног одсутног погледа према непостојећем објективу. Старици са десне стране је крупан, млад човек, ослоњен на једну ногу, док другом одржава равнотежу ослањајући стопало на алатку којом је распарао земљу и извукао јој једнолични садржај. Повијене главе премерава последице малопређашњег рада. У кубусу је непоновљив и јединствен, невидљиви садржај, самлевен у налету ентропије што не зна за поетику и не признаје лични траг у времену. Тежину сарказма појачава једнолични звук капи што ударају у страницу дрвеног сандука и у незасито блато. Објектив није у стању да забележи буку тишине коју сцена подразумева.

ПЈАЦА ГРАНДЕ, ТРСТ

(Кафа са Лукином Висконтијем и Густавом Малером)

Чудна је тишина пустог тршћанског трга – призвана од човека у светлој ланеној одећи, што седи под, краљевски бордо обојеном, тендом складне градјевине аустроугарске архитектуре у окружењу – широко отвореног према мору и небу и хоризонту који се губи под подневним сунцем у магличастом бескрају и са погледом ишчезава неповратно, а ремети је светлуцави крхки звук порцуланске тацне и шољице што мирише на најфинију колумбијску, зналачки пробрану и темперовану мешавину.

Све што је вредно вечности, стаје у један трен.

ЕПИЛОГ

Десета фотографија још увек лежи потопљена у фиксиру и није развијена, само се помаљају зрна у различитим валерима. Зрна су костур сцене што се рађа и која ће бити видљива за све осим за онога који је у кадру.

